

Girişimcilik, Teknoloji & İnovasyon Derneği

GÜVENLİ DİJİTALLEŞME REHBERİ

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

AĞUSTOS 2020 - MALATYA

HAZIRLAYAN - GRAFİK VE TASARIM

GTİDER -Proje Ekibi

İLETİŞİM:

Girişimcilik Teknoloji ve İnovasyon Derneği
Saray Mahallesi Ömer Efendi Sokak No:33/1 Battalgazi / MALATYA
Eposta : gtidernek@gmail.com
Web Sayfası : www.gtider.org
Sosyal Medya : [www.twitter.com /GirisimcilikD](https://www.twitter.com/GirisimcilikD)
[www.instagram.com /gtidernek](https://www.instagram.com/gtidernek)

“Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Girişimcilik Teknoloji ve İnovasyon Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”

ÖNSÖZ

İnsanlar kendi iç dünyaları ile meşgul iken, Aralık 2019’da on milyon nüfuslu Çin’in Vuhan kentinde Covid-19 pandemisi olarak adlandırılacak bir hastalık ortaya çıkıyor. Hastalık o denli hızlı yayılıyor ki Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020 tarihinde bu hastalığı Pandemi olarak ilan ediyor. Tüm dünyayı etkileyen bu hastalık ilan edildiğinde, hastalığın 84 ülkede saptandığı tespit ediliyor.

Ülkeler hastalık kapılarına dayanana kadar durumun ne denli ciddi olduğunun farkında değillerdi. Covid-19 Pandemisi ile beraber ülkeler sanal bir rüyadan acı bir şekilde uyandı. İnsanoğlunun yaşayacağı ve tamiri yıllar alacak bu uyanış çarpıcı değişiklikler ile birlikte bir dizi önlem ve yöntemleri hayatımıza getirdi. İnsanoğlu, ülkeler arasındaki gelir dağılım ve paylaşım dengesizliğinin önemini kaybettiği ve insanların evlerine kapatılarak, toplumsal hayatı sınırlayan zorunlu bir karantina temelli yeni hayat şekli ile tanıştı.

Pandemi döneminde bireyselleşen ve evine kapanan insanoğlunun varlığının devamı için mutlaka sosyalleşmeye ve uzaktan ama birlikte yaşamaya ihtiyacı vardır. Son yıllarda sıkça konuşulan dijitalleşme pandemi döneminde başka bir anlam kazanmıştır. Toplantılar, alışverişler hatta eğlence anlayışı dijital ortama taşınmıştır. Bu projemizde pandemi döneminde dijitalleşme ile birlikte karşımıza çıkan tehlikelerden ve bu tehlikelere karşı alınabilecek önlemlerden bahsedeceğiz.

“Enfeksiyondan korktuğumuz kadar teknoloji bağımlılığından da korkmalı ve tedbirli olmalıyız.”

Girişimcilik Teknoloji ve İnovasyon Derneği
Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞİMCİLİK, TEKNOLOJİ VE İNOVASYON DERNEĞİ.....	6
2.COVID19 PANDEMİSİ.....	7
2. 1.Hastalıktan nasıl korunmak gerekir	8
2. 2.Pandeminin küresel ve ulusal boyutu	8
2. 3.Pandemi döneminde değişen yaşam koşulları	11
2. 4.Pandemi ile birlikte etkilenen yaşam koşulları;	11
3.PANDEMİ VE DİJİTALLEŞME	12
4.DİJİTAL DÖNÜŞÜM- SANAYİ DEVRİMLERİ	13
5.TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI.....	15
6.DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÇOCUKLAR VE EBEVEYNLER ÜZERİNE ETKİSİ.....	16
7.GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇOCUK OYUN ANLAYIŞI DEĞİŞİMLERİ	17
8.DİJİTAL ALANDA ÇOCUKLARI BEKLEYEN TEHLİKELER.....	18
8.1.Siber zorbalık	18
8. 2.Kişisel verilerin ihlali	19
8. 3.Kötü amaçlı yazılım indirme	19
8. 4.Yabancılardan gelen tehlikeler.....	19
8. 5.Eğitim faktörü.....	19
9.DİJİTAL EBEVEYNLİK.....	20
10.ETKİNLİK; AİLELERDE FARKINDALIK OLUŞTURMA ZAMANI	20
11.SOSYAL MEDYA VE GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI	23
11.1.İnternet nedir?.....	23
11.2.Sosyal medya nedir?	23
11.3.Yayınlarken düşün!.....	25
11.4.Bu yazıyı, resmi vb. gerçek hayatta kimler ile paylaştım.	25
11.5.Dijital dünyada gördüğümüz kişi gerçekten o mu?	26
11.6.Dijital dünyada nasıl gözüküyoruz?	26
11.7.Gerçek mi?.....	27
11. 8.Sanal Dünyanın Anahtarı, “Şifreler”	28
12.GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI	29
12.1.Kişisel Bilgileri Profesyonel ve Sınırlı Tutun	30
12.2.Gizlilik Ayarlarınızı Açık Tutun.....	30

12.3.Gördüğünüz Her Linke Tıklamayın	30
12.4.İnternet Bağlantınızın güvenli Olduğundan Emin Olun	31
12.5.Ne İndirdiğimize Dikkat Edin	31
12.6.Güçlü Şifreleri Seçin	31
12.7.Güvenli Sitelerden Satın Alım Yapın.....	31
12.8.Ne Yazdığınıza Dikkat Edin.....	32
12.9.Kiminle Tanıştığınıza Dikkat Edin.....	32
12.10.Virüs Koruma Programınızı Güncel Tutun	32
13.ETKİNLİK -TEKNOLOJİ BAĞIMLILIK TESTİ	33

1.GİRİŞİMCİLİK, TEKNOLOJİ VE İNOVASYON DERNEĞİ

Girişimcilik Teknoloji ve İnovasyon Derneği, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerdeki ekonomik toplumlar arasında bir güç olarak yer alabilmesini, ülkede yaşayan çocuk, genç, kadın ve dezavantajlı kesime yönelik sivil hakların korunması ve bu bireylerin dijital dönüşümde yer alabilmelerini hedefleyen, hızlı karar alarak uygulayabilen, yenilikçi teknolojik altyapı kapasitesi ile çözüm üretiminin mümkün olduğuna inanan bir grup özgür girişimci tarafından kurulmuştur.

Dernek olarak;“Teknolojiyi Tüketen Değil Üreten Bir Türkiye Hedefliyoruz.”

Bu kapsamda, yürütmekte olduğumuz proje çalışmalarıyla; çocuklara, gençlere, kadınlara ve dezavantajlı kesim hedef kitlesi baz alınarak, girişimciliğe, yenilikçiliğe ve dijital dönüşüme katkı sağlamayı amaçlıyoruz.

Dernek bu hedef ve amaçlar bağlamında; gençlere yönelik teknik eğitimler, atölye çalışmaları fikir kampları, farkındalık oluşturma ve proje yarışmaları vb. faaliyetler derneğin ana faaliyet alanını teşkil etmektedir. Diğer faaliyet alanını ise, girişimcilik ekosistemine katma değer sağlayacak teknoloji girişimlerine, kuluçka ve hızlandırma merkezlerinde lojistik, teknik ve danışmanlık destekleri, girişim sermayeleri ve melek yatırım ağları yoluyla sermaye destekleri sağlanmasına yönelik çalışmalar oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği Sivil Düşün desteği ile yürütmekte olduğumuz bu projede **Pandemi Sürecinde Çocuklarda Teknoloji Bağımlılığı** konusunda;Çocuklara, gençlere, kadınlara ve dezavantajlı kesim hedef kitlesi baz alınarak,teknolojiyi tadında ve doğru kullanmanın farkındalık oluşturmalarını amaçlıyoruz.

2.COVID19 PANDEMİSİ¹

Koronavirüsler, hayvanlarda veya insanlarda hastalığa neden olabilen geniş bir virüs ailesidir. İnsanlarda, birkaç koronavirüsün, soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi daha şiddetli hastalıklara kadar değişen solunum yolu enfeksiyonlarına neden olduğu bilinmektedir.

COVID-19, en son keşfedilen koronavirüsün neden olduğu bulaşıcı hastalıktır. Bu yeni virüs ve hastalık, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde salgın başlamadan önce bilinmiyordu. COVID-19 şu anda küresel olarak birçok ülkeyi etkileyen bir Pandemi olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanmaktadır.

En çok karşılaşılan belirtiler ateş, kuru öksürük, yorgunluk ve solunum sıkıntısıdır. Şiddetli vakalarda zatürre, ağır solunum yetmezliği, böbrek yetmezliği ve ölüm gelişebilir. Yeni Koronavirüsün kuluçka süresi 2 ila 14 gündür.

COVID-19 olan her 5 kişiden yaklaşık 1'i ağır hastalanır ve nefes almada zorluk çeker. Yaşlı insanlar ve yüksek tansiyon, kalp ve akciğer sorunları, diyabet veya kanser gibi altta yatan tıbbi sorunları olanlar ciddi hastalık geliştirme riski altındadır. Bununla birlikte, herkes COVID-19'a yakalanabilir ve ciddi şekilde hastalanabilir. Nefes alma / nefes darlığı, göğüs ağrısı / basıncı veya konuşma veya hareket kaybı ile ilişkili ateş ve / veya öksürük yaşayan her yaşta insan derhal tıbbi yardım almalıdır.

Hasta kişilerin öksürme veya hapşırma ile ortaya çıktığı damlacıkların ortamdaki diğer bireylerin ağız, burun ve gözlerine temasıyla, damlacıkların yapıştığı yüzeylere dokunduktan sonra ellerin ağız, burun veya göze götürülmesiyle bulaşabilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre bir kişi ortalama 2 ila 2,5 kişiye virüs bulaştırmaktadır. Yüzeylerdeki koronavirüs hakkında bilinmesi gereken en önemli şey, virüsü öldürecek yaygın ev dezenfektanlarıyla kolayca temizlenebilmeleridir. Çalışmalar, COVID-19 virüsünün plastik ve paslanmaz çelikte 72 saate kadar, bakırda 4 saatten az ve kartonda 24 saatten daha az yaşayabildiğini göstermiştir.

¹ www.who.int

2.1. Hastalıktan Nasıl Korunmak Gerekir?

- ✓ Öksürme veya hapşırma sırasında ağız ve burun tek kullanımlık mendille kapatılmalı, mendil yoksa dirseğin iç kısmı kullanılmalıdır.
- ✓ Mümkünse kalabalık yerlere girilmemeli, eğer girmek zorunda kalınıyorsa ağız ve burun kapatılmalı, tıbbi maske kullanılmalıdır. Mümkün olduğunca asansör yerine merdiven kullanımı daha güvenlidir.
- ✓ Tokalaşma ve sarılmadan kaçınılmalıdır.
- ✓ Kirli ellerle ağız, burun ve gözlere dokunulmamalıdır.
- ✓ El temizliğine dikkat edilmelidir. Eller en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla yıkanmalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği kullanılmalıdır.
- ✓ Eller yıkanmadan ağız, burun ve gözlerle temas edilmemelidir.
- ✓ Hasta insanlarla temastan kaçınılmalıdır (mümkün ise en az 1 m uzakta bulunulmalı).
- ✓ Özellikle hasta insanlarla veya çevreleriyle doğrudan temas ettikten sonra eller sık sık temizlenmelidir.
- ✓ Seyahat sonrası 14 gün kendimizi karantinaya almalı (özellikle yurtdışı) herhangi bir solunum yolu semptomu olursa maske takılarak en yakın sağlık kuruluşuna başvurulmalı, doktora seyahat öyküsü hakkında bilgi verilmelidir.

2.2. Pandeminin Küresel ve Ulusal Boyutu

İlk olarak 30 Aralık 2019 Çin Ulusal Sağlık Komisyonuna nedeni bilinmeyen pnömoni vakaları bildirmesi ile dünya bu hastalık ile tanışmış oldu. Türkiye ilk reaksiyon gösteren ülkeler arasında oldu ve 10 Ocak 2020 Sağlık Bakanlığı tarafından Koronavirüs Bilim Kurulu'nu oluşturdu.

Dünya'da Yeni Koronavirüs nedeniyle ilk ölüm 11 Ocak 2020 gerçekleşti. 12 Ocak'ta Yeni Koronavirüsün genetik dizisi tanımlandı. 13 Ocak Tayland, 16 Ocak Japonya ve 19 Ocak'ta Kore'de Covid-19 vakası görüldü.

Dünya Sağlık Örgütü 23 Ocak'ta yeni tip koronavirüs "Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu" oluşturmadığını açıkladı.

24 Ocak'a gelindiğinde Çin'de 853 Covid-19 vakası görüldü. Pekin hükümeti, Çin Seddi ve birçok turistik yerin kapatılacağını açıkladı. Pekin başlayacak olan tüm Çin yeni yılı etkinliklerini iptal etti. 18 şehirde 56 milyon kişi karantina altına alınan Çin'de 27 Ocak tarihin itibariyle vaka sayısı 4 bin 500'ü aştı.

DSÖ, 30 Ocak'ta Kovid-19 salgınıyla ilgili, "Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu" ilan etti. Küresel acil durum ilan edilmesine rağmen "Çin ile sınırlarınızı kapatmayın" çağrısı yaptı. Bu sırada 31 Ocak – 1 Şubat tarihlerinde Hindistan, Filipinler, Rusya, İspanya, İsveç, İngiltere, Avustralya, Kanada, Almanya, Japonya, Singapur, ABD, Birleşik Arap Emirlikleri ve Vietnam'dan yeni vaka haberleri geldi.

1 Şubat 2020 tarihine gelindiğinde Türkiye Wuhan kentinden 32'si Türk 42 kişi tahliye edilerek askeri uçak ile Ankara Dr. Zekai Tahir Burak Hastanesi'nde karantina altına alındı. Çin dışındaki ilk ölüm haberi 2 Şubat tarihinde Filipinler'den geldi. DSÖ 3 Şubat tarihinde, Çin'e karşı ticaret ve seyahat kısıtlamalarına karşı olduklarını tekrarladı. Türkiye'de DSÖ tarafından seyahatlere kısıtlama talebi gelmemesine rağmen Çin ile uçuşlarını 5 Şubat tarihinde gecedan itibaren durdurulacağını açıkladı.

DSÖ, 11 Şubat tarihinde yeni tip koronavirüsün adını "Covid-19" olarak belirledi. Aynı gün Çin'de ölü sayısı 1000'i aştı. 13 Şubat tarihinde Japonya'dan ilk ölüm haberi geldi. Kuzey Kore sınır kapılarını kapattığını duyurdu. 14 Şubat tarihinde Mısır'ın bir vaka açıklamasıyla koronavirüs Afrika kıtasına da giriş yapmış oldu. Avrupa'dan ilk ölüm haberi de Fransa'dan geldi.

Türkiye'de 17 Şubat tarihinde 90 dakikada virüsü teşhis edebilecek ve Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği güvenilir sonuç elde etme koşullarına uygun yerli tanı koyma kiti tanıtıldı.

Güney Kore'den ilk ölüm haberi 20 Şubat'ta geldi ve vaka sayısı 204'e ulaştı. İsrail ilk vakasını 21 Şubat tarihinde açıkladı, İtalya'da vaka sayısı 6'ya çıktı. İtalya'dan 22 Şubat tarihinde iki ölüm haberi geldi. İran koronavirüs' ten altıncı ölümü bildirdi. Türkiye İran'la sınırlar kapatıldı.

26 Şubat tarihine gelindiğinde küresel çapta can kaybı 2 bin 800'ü buldu; vaka sayısı 80 bini aştı. Virüs, Norveç, Romanya, Gürcistan, Pakistan, Makedonya ve Brezilya'ya yayıldı.27 Şubat'ta Estonya, Danimarka, Kuzey İrlanda ve Hollanda da ilk vakalarını kaydetti. Dünya çapında virüsten enfekte olanların sayısı 82 bini, can kaybı 2 bin 800'ü aştı.

DSÖ, küresel risk seviyesini 28 Şubat tarihinde "yüksekten", "çok yüksek" seviyesine çıkardı.ABD'den 29 Şubat tarihinde koronavirüs nedeniyle ilk ölüm haberi geldi.Türkiye, Irak sınırını 01 Mart tarihinde koronavirüs endişesiyle kapatma kararı aldı.

05 Mart tarihi itibariyle salgın 84 ülkeye sıçradı. Vaka sayısı 95 bini geçerken, can kaybı sayısı 3 bin 30'ü aştı.1100 vakanın görüldüğü Almanya 2 ölümle, ülkede ilk can kayıplarını 9 Mart tarihinde ilan etti. 10 Mart tarihine gelindiğinde İran'da 54 kişi, İtalya'da 168 kişi hayatını kaybettiği açıklandı. Lübnan ve Fas ilk can kayıplarını açıkladı.11 Mart 2020 Dünya Sağlık Örgütü, koronavirüs salgınını pandemi kategorisine aldı.

Türkiye'den ilk vaka açıklaması 11 Mart tarihinde görüldü. Ortaokul ve liseler 16 Mart'tan itibaren 1 hafta eğitime ara verdi. 23 Mart'tan itibaren eğitimlere internet ve televizyon üzerinden evden devam edileceği bildirildi. Üniversiteler de 3 hafta tatil edildi.

DSÖ, 13 Mart'ta Avrupa'nın artık Covid-19 krizinin merkez üssü haline geldiğini bildirdi.Türkiye 13 Mart'ta İran, İtalya, Güney Kore, Irak ve Çin'in ardından, Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika Avusturya, İsveç ve Hollanda'ya da seyahat yasağı getirdi.

Türkiye'depandemiden ilk ölüm 17 Mart'ta 89 yaşındaki hastanın hayatını kaybettiği açıklandı.20 Mart tarihinde tüm özel ve vakıf hastaneleri pandemi hastanesi ilan edildi.Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı 21 Mart saat 17.00 itibarıyla 46 ülkeye daha uçuşların durdurulduğunu açıkladı. Böylece toplamda 68 ülkeyle hava ilişkileri kesilmiş oldu.

Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu iş birliğiyle açılan ilkokul, ortaokul ve lise derslerinin uzaktan işlendiği 23 Mart TRT EBA TV yayınlarına başladı

Bugüne kadar onlarca çalışmaya rağmen onaylanmış kesin bir aşı bulunamadı. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre Covid-19 için 21 Eylül 2020 tarihi itibarıyla aralarında Türkiye'nin de olduğu yirmiye yakın ülkede toplam 187 aşı çalışması devam ediyor. Bunların 37 tanesi klinik araştırma aşamasını geçti ve insanlar üzerinde deniyor. 22 aşı adayını da daha geniş kitlelerdeki deneylerine devam ediyor.

Türkiye'de koronavirüs aşısı üzerine çalışma yapılan 13 merkezden biri olan Hacettepe Üniversitesi Aşı Enstitüsü'nde ilk gönüllü uygulamasına başlanan Covid-19 aşısı şu ana kadar 20 sağlık çalışanına uygulandığı 16 Eylül tarihinde açıklandı.

2.3.Pandemi döneminde değişen yaşam koşulları

COVID-19 nedeniyle Dünyada ve Türkiye'de online yapılan hemen her şey trend haline geldi. COVID-19'un yarattığı kriz döneminin öne çıkan temalarının başında evde yemek pişirme, hamur işleri ve atıştırmalıklar pişirme, paket servis, stoklama, ekonomik ve dayanıklı gıdalar, online izleme, görüntülü konuşma geliyor. Evde kalma döneminde zamanın çoğu temizlik, spor, meditasyon, online eğitim ve online çalışma ile geçerken kalan zamanda kitap okuma, film izleme gibi hobilere yönelim oldu. Ailece geçirilen zaman arttı. Sivil toplum kuruluşlarına destek olup ihtiyaç sahipleri için bağışta bulunmanın ve yardımlaşma önem kazandı.

2.4.Pandemi ile birlikte etkilenen yaşam koşulları;

İş Hayatına Etkisi; Evde çalışma sistemi yaygınlaştı. Firmalar evde çalışma sistemi ile birlikte yemek ve yol masrafı ile genel giderlerden önemli tasarruflara gidildi. Pandemi sonrası da evde çalışma sistemi iş hayatının vazgeçilmez bir süreci olacaktır.

Çevre ve Şehirleşmeye Etkisi;Toplu taşıma araçlarını kullanımı azalarak bireysel araç kullanımı arttı. Bu süreç trafik yoğunluğu yakıt tüketimi ve emisyon hacmini arttırarak hava kirliliği gibi ayrı bir sorun teşkil edecektir.

Kültürel Etki; İnsanlarla selamlaşırken onları öpmediğini, yüzde 80'i insanlarla selamlaşırken ellerini sıkmadığı kültürel bir değişim ortaya çıkmıştır.

Bireysel Sağlığa Etkisi; Ellerini sık sık yıkamaya başladığını, maske ve eldiven kullandığını gözlemlenmektedir.

Eğitime Etkisi; Online Eğitim Çok Sevildi. Genellikle kişisel gelişim için yetişkinlerin tercih ettiği ve aşına olduğu online eğitim kavramı, COVID-19 döneminde ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri için zorunlu olmuştur. Öğrencilerin, dijital ortamlarda yaptıkları “*tenefüste yatağında uyumak çok güzel*” gibi paylaşımlar online ve uzaktan eğitimin sevildiğini göstermektedir. Uzaktan eğitim sayesinde iletişim ve internet teknolojileri insanların gündeminde daha fazla yer edindi. Eğitim hayatını dönüştürücü etkisi olan uzaktan eğitimle birlikte edinilen alışkanlıkların kalıcı olacağı anlaşılmaktadır.

3.PANDEMİ VE DİJİTALLEŞME

Bu süreçten önce de hayatımızın bir parçası olan internet kullanımı pandemi ile birlikte evden çalışma ve e-ticaretin önem kazanması ile dijital alan artık vazgeçilemez bir olgu haline dönüşmüştür. Pandemi boyunca alışkanlık haline dönüşen dijital çalışma ve dijital tüketim davranışları pandemi sonrasında da birçok sektörde önemli oranda devam edeceği düşünülmektedir. Alışveriş dürtüsü dizginlenecek ancak dijital ortamda daha da yaygın hale gelebilecektir.

Eğitim, bankacılık gibi neredeyse tüm hizmetlerin elektronik ortamda ev ortamında gerçekleştirilmesiyle bugünün gerçekliği değişmiş oldu. Virüsün parayla bulaşmasının tedirginliği ile temassız ödeme yöntemi ve online bankacılık tercih edilmeye başlanmıştır. Bu süreçte sosyalleşmenin adresi de sosyal medya olmuştur.

Sosyal medya analizleri teknolojiyi yeniden keşfettiğimizi hatta sınırlarımızı zorlayıp yepyeni alışkanlıklar edindiğimizi göstermektedir. Örneğin, şirketlerin uzun süredir video konferans yapmak için kullandıkları görüntülü konuşmateknolojisiyle evimizi hem özel yaşamımızdaki hem iş yaşamımızdaki çevremizle paylaşmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri baş döndürücü şekilde değişim göstermektedir. Bu değişimden en çok etkilenen kesimlerden biri çocuklardır. Gerçek ortam ile sanal ortamın ayırt edilmesi, çocukların dijital ortamı kullanım oranları, çocuklar için güvenilir bir internet ortamının sağlanması gibi konular daha fazla konuşulmaya başlanmıştır. Çocukların artan

dijital oyunlar ve sosyal medya kullanımları son zamanlarda birçok tehlikeyi de yanında getirmiştir.

Çocuklar için oldukça tehlikeli olabilecek bir alan olan internet ortamı hakkında ülkemizde siber güvenlik farkındalığı oluşturmak ve çeşitli eğitimler düzenleyerek çocuklara gerekli eğitimleri vermek yararlı olacaktır. Proje kapsamında hazırlanacak animasyon, infografik ve kılavuz verilerek eğitimler, hedef kitle açısından ortaya çıkabilecek olası sorunlar asgariye indirilebilecektir.

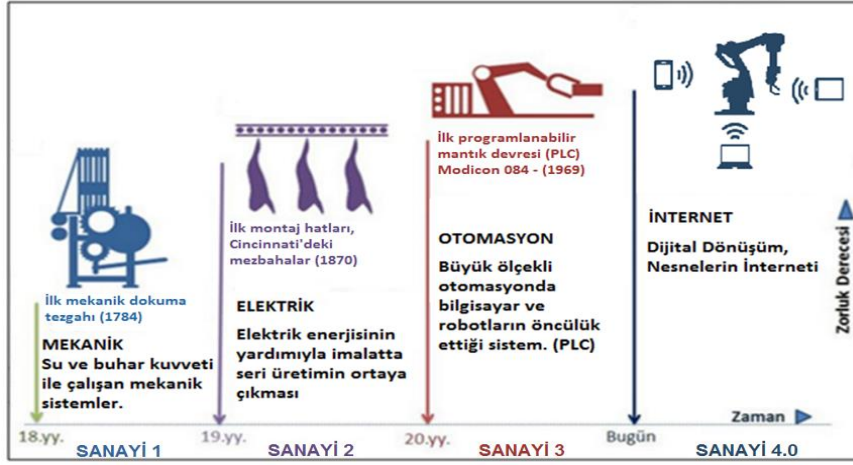
4.DİJİTAL DÖNÜŞÜM- SANAYİ DEVRİMLERİ

Çağdaş toplumları ve onların gündemini en çok cezbeden konuların başında bilimsel ve teknolojik ilerlemeler gelmektedir. Teknolojik ilerlemenin kaynağını oluşturan bilim adamları, mühendisler ve bilim politikası karar vericilerin yönlendirmesiyle, geçmişten günümüze kadar gelen sanayi devrimlerinden bahsedebiliyoruz. Şu an içinde yaşadığımız dijital dönüşüm ise varlığımızın tehdit ve fırsatlarını bir arada barındırmaktadır.

Sanayi Devrimlerine baktığımızda 18. yüzyılın sonlarında fabrikalarda buhar gücüyle çalışan makineler kullanılmaya başlanmış, 1870 yılında elektrik enerjisi ile seri üretim mümkün olmuş, 1969'lardan itibaren ise elektronik ve bilişim ile sanayide otomasyon yaygınlaşmıştır. Günümüzde ise teknolojiye baş döndüren gelişmeler, siber-fiziksel sistemler ve dinamik veri işleme ile üretim bantlarının uçtan uca bağlandığı, sanayi devriminin dördüncü evresine tanıklık ediyoruz. Geleneksel üretim mantığından, yeni bir dönüşüm sürecine girilmiştir. Sanayi 4.0, Endüstri 4.0, Dijital Dönüşüm gibi kavramlar hepsi içinde bulunduğumuz sanayi devriminden bahsetmektedir.

Hayatımızın her anında toplu bir değişikliğe neden olacak bu yeni dijital dönüşüm, önümüzdeki dönemlerde gündelik yaşamda daha çok etkisini görelecektir. Dijital Dönüşümü anlayabilmek için öncelikle sanayi devrimlerinin aşamalarının tarihsel gelişimini incelemek gerekmektedir. Bu bağlamda, üretim süreçlerinin, geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini daha ayrıntılı bir şekilde aşağıdaki tabloda inceleyelim.

Sanayi 1'den Sanayi 4.0'a Yolculuk:²

Teknolojiyle Birlikte Geleneksel İş Modelleri Dönüşüyor:

Teknolojinin günümüzde hayatımızın her anına girdiği bir dönemi yaşamaktayız. Evde akıllı ev otomasyon sistemleri, akıllı telefon, TV vb. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bir ürünün müşteriye ulaşma süresinde de kısaltmalar olmuştur. Aşağıdaki tabloda, yazılım ve teknoloji sektörünün, müşteriye ulaşma süresine baktığımızda bir cep telefonunun 12 yılda 50 milyon müşteriye ulaşması söz konusuysen, PokemonGo oyun uygulamasının 19 günde 50 milyon kullanıcıya ulaşmasına baktığımızda yazılım sektörünün müşteriye ulaşma süresi ve pazarda yer bulmasının ne kadar hızlı gerçekleştiğini görmekteyiz. Ürünlerin müşteriye ulaşma süresi ile ilgili aşağıdaki resimde daha ayrıntılı görebilmekteyiz.³

² Malatya Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Sanayi 4.0 –Dijital Dönüşüm ve Geleceğin Meslekleri Proje Raporu

³ <http://www.bainstitute.org/resources/articles/pace-setting-business-architect-lessons-field>

Teknolojideki bu değişim hızı, herkesi işlerini yapma şeklini yeniden düşünmeye zorlamaktadır.⁴ Aşağıdaki görselde geleneksel iş modellerinin nasıl değiştğine dair bilgilendirme yapılmaktadır.

Global nüfusun internet kullanım oranı %53 iken, Türkiye'de bu oran %67 ine aktif sosyal medya kullanımı dünya ortalamasında %42 iken, Türkiye'de %63 aynı şekilde, Türkiye mobilde de dünya ortalamasının üzerinde, cep telefonu kullanıcısı oranı dünya genelinde %68 iken, Türkiye'de %90 olarak görülmektedir. Ana sosyal medya platformlarındaki kullanıcı sayısı sıralaması, dünya nüfus sıralamasında Türkiye 18. Sırada yer alırken, örneğin Facebook kullanıcı sayısı sıralamasında 9. sırada, Instagram kullanıcısı sırasında ise 5. sırada yer almaktadır.⁵Bu nedenle dijitalleşme tercih değil zorunluluk haline geldiğini hep birlikte görebiliyoruz. Pandemi süresince dijitalleşmenin ne kadar önemli ve bir o kadar hayatumuzun içinde olması gerekliliği konuşulmaktadır.

5. TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI

Bağımlılık, kişinin kullandığı bir nesne veya yaptığı bir eylem üzerinde kontrolünü kaybetmesi ve onsu bir yaşam sürememeye başlamasıdır.

Bağımlılık Çeşitleri,

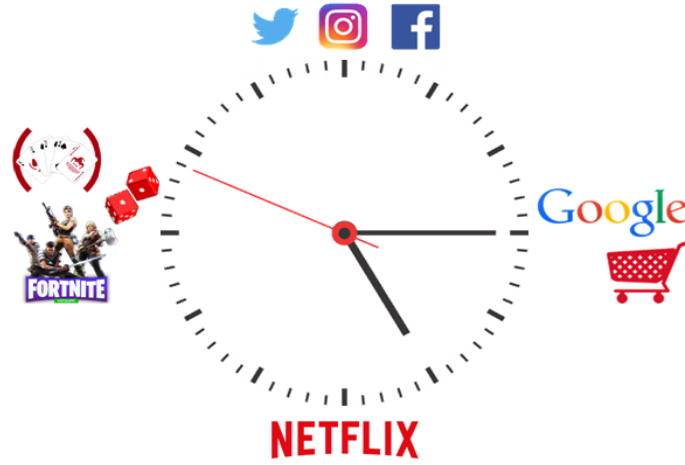
- Alkol, Sigara, Uyuşturucu Maddeler Bağımlılığı
- Kumar ve Şans Oyunları Bağımlılığı
- Teknoloji Bağımlılığı

⁴<http://www.bainstitute.org/resources/articles/pace-setting-business-architect-lessons-field>

⁵ <https://www.nielsen.com/tr/tr/insights/article/2018/turkey-carries-great-potential-digital-conversion/>

Teknoloji Bağımlılığı, İnternet ve teknoloji bağımlılığı diğer bağımlılıklarda olduğu gibi kişinin bağımlısı olduğu teknolojik ürüne ulaşamadığında yoksunluk yaşadığı bir durum olarak tanımlanmaktadır.⁶

Teknoloji Bağımlılığı Çeşitleri: Günümüzdeoyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, alışveriş bağımlılığı, video-içerik tüketim bağımlılığı, açık arttırma ve şans oyunları bağımlılığı vb. teknoloji bağımlılığı olarak sayılabilir.

Teknoloji Bağımlılık Hastalıkları Teknoloji Bağımlılığı- Psikolojik Rahatsızlıktır.

Plagamon: Priz bağımlılığı hastalığıdır.

Nomofobia: Cep telefonunun yanında bulunmama korkusudur.

6.DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÇOCUKLAR VE EBEVEYNLER ÜZERİNE ETKİSİ⁷

Son yıllarda çocukların bilgisayar ve internet ortamına dâhil olmaları, elektronik medya cihazlarının giderek genişleyen çeşitliliği ile artmıştır. Çocuklar bu dünyayı; bilgiye erişim, iletişim, dijital oyunlar, sosyal medya kullanımı gibi alanlarda sıkça kullanmaktadır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocukların internet kullanım oranı giderek artmaktadır. Bu kadar hızlı gelişen ve değişen bir ortama kendi yaşlarına özgü gelişim özellikleri olan çocukların uyum sağlaması birtakım zorluklar içerebilmektedir.

⁶<https://www.yesilay.org.tr/bagimlilik/teknoloji-bagimliliği>

⁷ Çocuk ve Sanal Ortam, Seda TOPÇU, Kocatepe Tıp Dergisi, s. 27-33, Ocak/2018

Sanal dünyaya uyum sürecinde çocukların gelişimlerini desteklemek önemlidir. Ayrıca çocuklar, sanal dünyayı, fiziksel ve bilişsel yeteneklerine en az zararı olacak şekilde kullanmaları gerekmektedir. İnternet farklı yaş gruplarında farklı şekillerde kullanılmaktadır. Çocuğun sağlıklı bilişsel ve fiziksel gelişimi için, uygun süre ve içerikte kullanımı önerilmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde internet ve bilgisayar kullanımının süre ve içerik olarak kontrolü önem taşırken, ergenlik döneminde ebeveyn kontrolü daha önemli hale gelebilir. İnternetin aşırı kullanımı ve ayrı kalındığında yoksunluk bulgularının görülmesi olarak tanımlanan internet bağımlılığı en çok ergenlik döneminde görülmektedir. Çocuğa yönelik kötü muamele olarak tanımlanan çocuk istismarı, gerçek hayatta olduğu kadar sanal dünyada da karşılaşılan bir sorundur. Bu durumu öngörmek ve bu durumdan çocuklarını korumak öncelikle ebeveynlerin sorumluluğundadır. İnternetin riskleri öngörülebildiğinde, internetin zararlı etkilerini önlemek mümkün olabilmektedir. Dijital çağda sanal ortama uyum sağlamak, hayatın kaçınılmaz bir parçası haline gelmiştir. İletişim ve bilgi paylaşımını kolaylaştıran internet, hızlı değişim ve yaygınlık göstermesi nedeniyle birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir

7.GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇOCUK OYUN ANLAYIŞI DEĞİŞİMLERİ

Teknolojinin her geçen gün hızla ilerlemesi, şehirleşme ve oyun alanlarının yetersizliği gibi nedenler çocukların oyun oynama ve sosyalleşme alışkanlıklarını değiştirmiştir. Zamanla geleneksel oyunların yerini bilgisayar ve internet yoluyla oynanan dijital oyunlar almıştır. Şimdilerde gençlerin dijital oyunlara, geleneksel oyunlardan daha fazla rağbet ettiği söylenebilir.

Geleneksel oyunlar (Saklambaç, Körebe, Seksek, İp Atlama, Beş Taş vb.) çocukların sosyal ilişkilerini ve zihinsel becerilerini geliştiren doğal bir araçtır. Çocuğun oyunla ilişkisini açıklamak amacıyla birçok tanım yapılmıştır: Eğlence aracı; çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin aynası ve çocukların kendilerini ifade ettikleri bir araç olarak tanımlayanların yanı sıra; oyunun, çocukların kendi çevrelerini anlamlı hale getirme ve bu çevre içinde nasıl yer alacaklarını öğrenme şekli olduğuna dair tanımlar da vardır. Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretmeyeceği konuları, kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Oyun, sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir.⁸

⁸ <https://www.guvenliweb.org.tr>

Çocukların yaşadıkları çevredeki sosyal, kültürel ve teknolojik faktörler çocukların oyun koşullarını ve oyun davranışlarını etkilemektedir. Günümüzde teknolojinin hızlı gelişimi toplumların sosyal yaşamını ve kültürlerini etkileyerek çocuk oyunlarını ve oyun materyallerini değiştirmiştir. Özellikle dokunmatik ekran teknolojilerinin yaygınlaşması, çocukların çok küçük yaşlardan itibaren bilgisayar, tablet akıllı telefon gibi dijital araçları kullanımlarını sağlamıştır. Bu dijital araçlar vasıtasıyla uygulama (apps) adı verilen binlerce oyun programları bebeklerden başlayarak tüm yaş gruplarından çocukların kullanımı için pazarlanmaktadır.

Dijital oyun Dünya genelinde hızla yaygınlaşmakta ve gelecekte daha fazla kullanılması öngörülmektedir. TÜİK (2017) verilerine göre Türkiye genelinde hanelerde bilgisayar ve İnternet kullanımı % 66.8'e ulaşmıştır.⁹

Dijital oyun endüstrisi bugün dünyada 24,75 milyar dolar bütçesi ile medya dünyasının önemli bir bölümünü oluşturmakta ve bir milyardan üzerinde kullanıcısı bulunmaktadır. Özellikle 90'lı yıllardan sonra farklı türlerde dijitaloyunlar üretilmiştir. Bugün oyuncu tercihleri doğrultusunda şekillenmiş çok sayıda ve farklı türde oyun bulunmaktadır. Kesin bir görüş birliği olmamakla birlikte taktik, yap boz, macera, aksiyon, spor, rol yapma ve simülasyon olmak üzere yedi oyun türü belirlenmiştir. Eğlence yazılımları Birliği (Entertainment Software Association-ESA) piyasa araştırmasına göre 2013 yılında en fazla satılan oyunların % 38'ini taktik oyunları %31,9'unu ise aksiyon oyunları oluşturmuştur.¹⁰

8.DİJİTAL ALANDA ÇOCUKLARI BEKLEYEN TEHLİKELER

8.1. Siber zorbalık

Artık çocuk parklarını yerini sosyal medya ve çevrimiçi oyunlar almaya başladı. Siber zorbalık, çocuklarla sosyal medyada dalga geçme, anlık fotoğraflarda görünen anlık mutluluklar, çevrimiçi oyunlarda oyun kazanma hırsı ile kendileri ya da "oyun karakterleri" sürekli saldırıya maruz kalması oyunlarda aşağılanma işkencesine dönüşüyor.

⁹Dijital Oyun Popüler mi? Ebeveynlerin Çocukları İçin Oyun Tercihlerinin İncelenmesi, Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2019, doi: 10.9779/pauefd.446654

¹⁰ <https://www.guvenliweb.org.tr>

8.2. Kişisel verilerin ihlali

Çocuklar sosyal sınırları kavramayabilirler. Kişisel verilerini herkese açık olmaması gereken sosyal medya profillerinde yayımlayabilirler. Özel anlara ait fotoğrafları, ev adresleri, telefon numaraları her şey olabilir. Kimlik avı e-postaları ve kimlik avı mesajları ile çocuklar arasında popüler olan siteler üzerinden sahtekârlıklarında ya da menfaat temin etmek amacıyla şantaj malzemesi olarak kullanmak için e-posta adresleri ve arkadaşlarının isimleri gibi bilgileri toplar. Bu kötü niyetli dolandırıcılara karşı en iyi koruma, bir teklif gerçek olmak için fazla iyi görünüyorsa muhtemelen gerçek olmadığını bilmektir. Çok şey vaat eden çevrimiçi teklifler konusunda temkinli olmak gerekir.

8.3. Kötü amaçlı yazılım indirme

Kötü amaçlı yazılım, çocuğun bilgisi ve izni olmadan yüklenen ve bilgisayarda zararlı eylemler gerçekleştiren bir bilgisayar yazılımıdır. Bilgisayarınızdan kişisel bilgilerinizin çalınması ya da bilgisayarın düşük performansla yol açan bir "botnet" içinde kullanılmak üzere ele geçirilmesi buna dahildir. Siber suçlular genellikle insanları kötü amaçlı yazılımları indirmeleri için kandırır. Kimlik avı bu yollardan sadece biridir.Çocukların %80'i bir çocukla mı yoksa yetişkinle mi konuştuğunu ayırt edemiyor.İnternette sil tuşu yoktur. Paylaşılan herhangi bir şeyin kaldırılması neredeyse imkânsızdır. Bu durum gelecekte iş, aile ve sosyal hayatta olumsuzluklara yol açar.

8.4. Yabancılardan gelen tehlikeler

Başka birisi gibi davranmak çok sık karşılaşılan bir durum. Karşısındaki kişiyi olmadığı birisi olduğuna inandırmak teknolojinin de yardımı ile çok kolaylaştı. Sahte sosyal medya hesapları, başkalarına ait fotoğrafların kendisinin olduğunu iddia etmek ve hatta hazır video kurgu programları ile görüntüleri sanki kendisininmiş gibi göstererek görüntülü konuşma yapmak bile çok kolay.

8.5. Eğitim faktörü

Araştırmalar dijital ortamda çok fazla zaman geçiren çocukların okul başarılarının ciddi şekilde düştüğünü gösteriyor. Uyku düzeni, çalışma saatlerinin ayarlanması, dikkat bozukluğu ve motivasyon eksikliği gibi pek çok dezavantaj çocukların hayatına giriyor.

9.DİJİTAL EBEVEYNLİK

Çocuklarını dijital yaşama uyumlu şekilde yetiştirmek durumunda olan ebeveynlerin sahip olmaları gereken birtakım yeterlikler olması gerekmektedir.

- Dijital aletleri uygun kullanan anne baba modeli olun.
- Güvenli internet hakkında bilgi edinin
- Sınırlarınızı çocuğun yaşına, kişiliğine, özel durumlarına göre ayarlayın.
- Çocuklarınızla aile içi iletişimi güçlendirici alternatif fiziksel etkinlikler (kitap okuma, parka gitme, oyun oynama vb.) yaparak nitelikli zaman geçirin. Gerçek yaşamını keyifli hale getirin.
- İnternet kullanımı ile ilgili alınan kararlarda tutarlı olun. Günde en fazla 2 saat süre sınırı koyun. Çocuğunuza sınırlamalarınızın nedenlerini anlatın.
- Ev içinde ortak teknoloji kullanım alanları oluşturun
- Çocuklarınızın davranışlarını sürekli gözlemleyin. Beklenen davranış ve tutumlarını takdir edin, oto kontrolünü geliştirmek için daha çok sorumluluk verin ve kendisinden beklenen sorumluluk ve davranışları belirtin.
- Çocuğunuzun sosyalleşme ve insan ilişkileri özelinde eğitilmesini sağlayın.

10.ETKİNLİK; AİLELERDE FARKINDALIK OLUŞTURMA ZAMANI

İnternet ve bilgisayar bağımlığında bağımlı olunan nesneyi ortadan kaldırmak veya tümüyle yasaklamak mümkün değildir. Bu nedenle hedef bilgisayar kullanımını kontrol altına olmak olmalıdır. Özellikle gençlerde büyük bir sorun olarak gözüken bu durum, ebeveyn-çocuk ilişkisini de olumsuz etkilemektedir. Her şeyin bir sınırı olmalı. Teknolojiyi tadında kullanmalıyız. Size nasıl sabaha kadar ders çalış, kitap oku, yemek ye diyemiyorsak, aynı şekilde sabaha kadar teknoloji ve internet ile vakit geçir diyemeyiz. Sabaha kadar kitap okuyamayız, yemek yiyemeyiz sabaha kadar teknoloji ile vakit geçiremeyiz. Dolayısıyla her şeyin bir sınırı olmalı. Bütün bu oyunlar, sosyal medya bizden ne istiyor biliyor musunuz? Onlarla daha fazla vakit geçirmemizi istiyor. Daha fazla zaman ayırmamızı istiyor. Oyunlar tamda bu şekilde bizi teknolojiye bağımlı hale getiriyor.

Biz elinizdeki dokümanın bu kısmında siz ebeveynlerden biraz araştırmacı olmasını talep edeceğiz. Bu kısımda BİLİYOR – ÖĞRENİYOR ve ARAŞTIRIYOR olacağız.

1.Cep telefonuna uygulama indirirken yaş sınırlamasına bakıyor musunuz?

Ebeveynler olarak daha önce çocuklarımızın internet ortamında uygulama indirirken hiç uyarıları dikkate aldınız mı? Aşağıdaki uyarıları inceleyelim ve araştıralım!

2.Çocuğunuzun oyun sayesinde gelişen yetenekleri görmek ister misiniz?

- Aşağıdaki oyunların içeriğini ve yaş sınırlamalarını araştıralım!
- Evlerde çocuklarımızın İndirmiş olduğu oyunları inceleyelim!

Aşağıda gösterilen bu oyunları biliyor musunuz?

3.Internet ve oyun ortamında kullanılan kelimelerin anlamını biliyor musunuz?

Aşağıda görmüş olduğunuz kelimeler aslında çocuklarımızın oyun dili. Çocuklarla aynı dili konuşmak istiyorsak en azından aşağıdaki kelimelerin ne anlama geldiğini araştıralım!

Biz sizin için birkaç tanesini araştırdık ☺

Bu kelimelerden birkaç tanesini açıklayacak olursak;

LOL — laughingoutloud – yüksek sesle gülmek, çok komik

OMG - “Oh My God” yani “Aman tanrım”ın kısaltılmış halidir. Şaşkınlığını belirtmek için kullanılır.

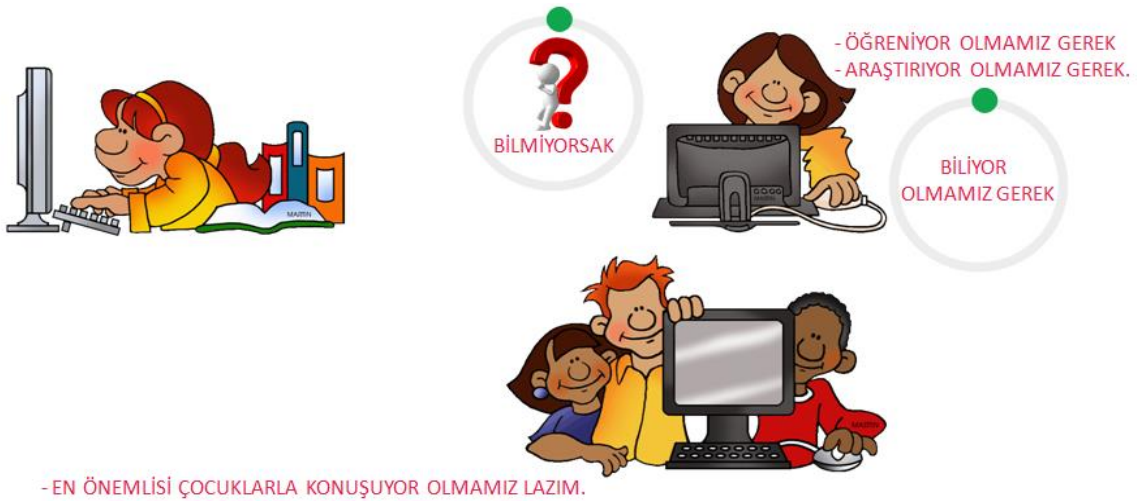
G2G — got to go – gitmeliyim

SKILL: Oyuncu Beceri

SS - ScreenShot – Oyun Sahne Alma

GG - İyi oyundu'nun (Good Game) kısaltması. Diğer oyunculara güzel bir oyun oynandığını belirtmek için kullanılır.

Ebeveynler olarak yapmamız gerekenler – Teknoloji (özet)

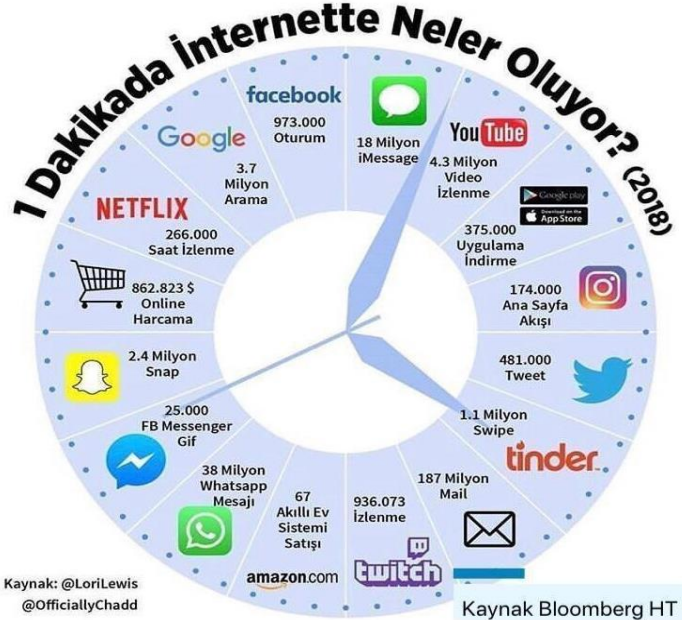
11.SOSYAL MEDYA VE GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI

11. 1. İnternet nedir?

İnternet bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır.¹¹

11. 2. Sosyal medya nedir?

İnternet ağı üzerinde bulunan kullanıcıların birbiri ile etkileşimde bulunduğu dinamik web siteleridir. Bu web sitelerinin toplamı *Sosyal Medya* platformunu oluşturmaktadır.

Peki yeni tip koronavirüs salgınının damgasını vurduğu 2020 yılında salgın nedeniyle bu yıl internette daha fazla vakit geçirdik. Küresel anlamda yapılan internet ve sosyal medya kullanımı ile ilgili 1 dk araştırma verilerini aşağıda sizlerle paylaşıyoruz.

Görünen yüzüyle internette bugün İletişim, bilgiye ulaşma, eğlence, bankacılık, alışveriş ve diğer pek çok şeyi yapabiliyoruz. Peki, internette başka neler var? Suçlar, suçlular, dolandırıcılar, istismarcılar, siber zorbalar, tacizciler, teşhirler... Teknoloji hızla gelişirken, sanal alemin görünmeyen, bu karanlık yüzünde olanlar da artarak devam ediyor.

Herhalde hepimiz kabul ederiz bu sözü: “**Bir insanın, bir insana verebileceği en güzel şey güvendir.**” İnternet ortamında güven aramak, çölde su aramaya benzer çoğunlukla. İnternetin insanlığa sunduğu kolaylıkları ve fırsatları inkâr etmiyoruz ve fakat internetin bize getirdikleri ile bizden alıp götürdükleri arasında bir hesap yapıldığında, toplumsal olarak “**İnternet Güvenliği**”, “**İnternetin Bilinçli Kullanımı**”, “**İnternetin Etik Kullanımı**”, “**İnternet Hak-Hukuk ve Sorumlulukları**” konusunun ne kadar önemli olduğunu daha net idrak edebiliriz.¹²

¹¹<https://tr.wikipedia.org/wiki/internet>

¹² <https://www.guvenliweb.org.tr>

Çocuklarınızı bir yandan online dünyanın risklerinden korumaya çalışırken bir yandan da internetten en faydalı şekilde yararlanmaları için yardımcı olma, yol gösterici olma konusunda dijital ebeveynlik rolünüz bulunmaktadır.

Çocuklarınızın ergenliğe adım attıklarında ebeveyn olarak rolünüz dijital dünyada kendilerini güvende ve dijital dünyanın kurallarına uymaları konusunda yol gösterici olma şeklinde evrilmelidir. Peki Dijital Ebeveynlik Rolü Nedir? Sorusunun burada sorulması ve cevaplanması gerekmektedir. **Dijital ebeveynlik** teknik olarak online ortama ait etik kurulları bilen kendi güvenliğini sağlayabilen ve çocuklarına bu hususta yol gösterici olabilen ebeveynlere verebileceğimiz bir rol model diyebiliriz.

Çocuklarınızın gelişim dönemlerindeki dijital ebeveynlik rollerinizi tam anlamıyla yerine getirebilmeniz için öncelikle dijital kültürü ve onun güvenlik unsurlarını öğrenmeniz ve yol gösterici olmanız gerekmektedir.

Bu yazımızda çocuklarınızın zamanlarını geçirmelerinin yanı sıra yoğun olarak kullanmış oldukları sosyal medya ve online dünyanın güvenlik unsurlarıyla birlikte etik kurallarını bulacaksınız. Yazımızda belirtmiş olduğumuz hususlar sadece çocukların değil yetişkinlerinde online dünyada güvenli olabilmesi ve bilinçli dijital izlere sahip olabilmesinin temelini oluşturmaktadır.

- *Yayınlarken Düşün!*
- *Dijital Dünyada Gördüğümüz Kişi Gerçekten O Mu?*
- *Dijital Dünyada Nasıl Gözüküyoruz?*
- *Gerçek Mi?*
- *Sanal Dünyanın Anahtarı Şifreler*

11. 3. Yayınlarken düşün!

Online ortamda size ait olan her şey (Fotoğraf, yazı vb.) Dijital ayak izinizi oluşturmaktadır. Bu dijital ayak izleriniz zamanla online varlığınızı oluşturmaktadır. Bu varlık arkadaşlarınızla ve sizinle aynı zevklere ve düşüncelere sahip kişiler ile iletişim kurmanızı sağlamaktadır. Bazen online dünyada düşünmeden paylaşımlar yapmaktayız. Ama bu online bağlantı, beraberinde riskler de getirebilir. Bir paylaşım online ortamda yayınlandığı andan itibaren artık sizin olmaktan çıkmaktadır ve bunun dönüşü bulunmamaktadır. Beğenmediğimiz bir paylaşımı silmek sadece sizin ekranınızda gözükmemesini sağlamaktadır. Artık bu paylaşım online ortamın koskoca havuzunda yerini almış bulunmaktadır. Dijital dünyada herhangi bir paylaşım yapmadan kendimize sormamız gereken en önemli sorunun bu olması gerekmektedir.

11. 4. Bu yazıyı, resmi vb. gerçek hayatta kimler ile paylaştım.

Bu soruyu kendimize sormak ve ona göre paylaşımda bulunma alışkanlığı ilk başlarda zorlarken daha sonradan bu soru günlük alışkanlıklarınızdan farkı kalmayacak ve dijital ayak izlerinizin bilinçli bir şekilde birikmesini sağlayacaktır. Unutulmamalıdır ki bugün komik veya zararsız olduğunu düşündüğünüz bir paylaşım, gelecekte bu paylaşımı görmesini istemeyeceğiniz kişiler tarafından görülüp yanlış anlaşılabilme olasılığını yaratmaktadır.

Online dünyada ve *sosyal medya* hesaplarında paylaşım yaparken kimlerin hangi bilgileri görebileceğine dikkat edilmesi güvenliğiniz ve gizliliğiniz açısından önemlidir.

- *Ev adresiniz ve telefon numaranız*
- *E-posta şifreniz ve diğer online dünya şifreleriniz*
- *Kullanıcı adlarınız*
- *Yazılarınız ve resimleriniz*
- *Okuduğunuz okullar*
- *Çalıştığınız ve çalışmakta olduğunuz işyerleriniz*
- *Arkadaş gruplarınız*
- *Size ait önemli günlerin tarihleri (Doğum günü, evlilik tarihi vb.)*

11. 5. Dijital dünyada gördüğümüz kişi gerçekten o mu?

Online dünyada kişiler profillerini istedikleri gibi şekillendirebileceği gibi başka biri gibide davranabilir. Örneğin çocuğunuz sosyal medya platformlarında 30 yaşında bir yetişkin gibi bir profil oluşturabileceği gibi dalga geçmek, kişisel bilgileri çalmak ve siber zorbalık tarzı girişimlerde bulunmak için bir yetişkinin bir çocuk profili ile var olması günümüzde çokça karşılaşılan sorunlardan biridir.

Günümüzde çocukların online ortamda yaşadıkları sorunların temelinde kendilerine gönderilen arkadaşlık tekliflerinin ve mesajların doğruluğunu kontrol etmeden girişimde bulunmalarının yanı sıra kişisel bilgilerini düşünmeden karşısında bulunan kişi ile paylaşması olarak gözükmektedir.

Bu nedenle dijital dünyada tanımadığınız kişilerden gelen arkadaşlık tekliflerini ve mesajları cevaplarken dikkat etmeniz gereken profilini gördüğünüz kişi gerçekten o mu? Her zaman için profil resminden tanıdığınızı düşündüğünüz arkadaşlık teklifi gönderen kişilerle ilgili bilgilerin gerçekten doğru olduğundan emin olunması gerekmektedir.

Sizlerle basit anlamda tanımadığınız kişilerden gelen arkadaşlık tekliflerinde profil kontrolü yaparken dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda maddeler halinde bulabilirsiniz.

- *Profil resimleri şüpheli görünüyor mu?*
- *Profil adıyla Sosyal Medya URL'leri uyuyor mu?*
- *Hakkımda kısmında bir özgeçmiş bulunuyor mu?*
- *Sosyal Medya hesabı ne kadar zamandır aktif?*
- *Sosyal medya hesaplarında paylaşımlar ne kadar aktif*

11. 6. Dijital dünyada nasıl gözüküyoruz?

Dijital Dünya da yayınlamış olduğunuz tüm yazılar, resimler ve videolar toplamı sizlerin Dijital Dünya'ya ait veri deponuzu oluşturmaktadır. Bu depo sayesinde ailenizle, arkadaşlarınızla veya sizle aynı düşünceye sahip dünya çapında farklı kişiler ile iletişim kurmanızı sağlarken bünyesinde bazı risklerde taşımaktadır.

Yayınladığınız paylaşımlar kişilerin sizler hakkında bir ön yargı oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle aynı paylaşım ile ilgili farklı kişiler görüşleri ve mesleklerine uygun farklı sonuçlar çıkarabilmektedir. Online dünyada başkalarının paylaşımlarınızdan sizi düşündükleriniz gibi görececek ve değerlendireceğini hiçbir zaman düşünmemelisiniz. Bunu engellemek için paylaşım yapmadan önce bu soruları kendinize sormanın faydası olacaktır.

- *Başkalarının benim hakkımda hangi kişisel bilgilere sahip olmasını isterdim?*
- *Yayınladığım paylaşımlar başkaları tarafından nasıl kullanılabilir?*
- *Yayınladığım paylaşımların içerikleri başkalarını rencide edebilecek veya cezai anlamda bana sorun yaratabilecek düzeyde mi?*
- *Bir konuyla ilgili yazının gerçekliğine emin miyim?*

Bu soruların cevapları doğrultusunda yapılacak paylaşımlar sizlerin dijital veri deponuzun etik kurallar çerçevesinde gelişmesini ve sizi tanımayan kişilerin sizin hakkınızda olumsuz ön yargılara kapılmamasını sağlayacak şekilde varlığını devam ettirecektir. Günümüz koşullarında şu hiçbir zaman unutulmamalıdır ki kurumsal firmaların insan kaynakları departmanları artık işe alım süreçlerinde adayların sosyal medya ve online ortamda dijital ayak izlerini sorgulamakta işe alım sürecinde belirli kriterlerden biri olarak görmektedirler.

Sanal Dünyada unutulmaması gereken burada herkesin bir şekilde karşılaşabileceği bir platform olduğu ve burada kiminle neyi paylaştığına dikkat edilmesi gerektiğidir. Konuyu özetlemek gerekirse, “*İki kişinin bildiği sır, Artık bir sır değildir.*” Sırlarınız size aittir ve paylaşılırken dikkat edilmesi gerekmektedir.

11.7. Gerçek mi?

Online dünyada bulunan tüm içeriklerin doğru ve güvenilir olmayabileceklerini bilmeniz önemlidir. Kontrol mekanizması zor olan bu dünyada yanlış yönlendirmeler ile kişisel bilgileri ele geçirmek, sanal dolandırıcılık ve siber zorbalık gibi bilişim suçları kapsamında değerlendirilebilecek potansiyele sahip kişilerin olduğu ve olacağı hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Bu nedenle online ortamda bulunan bir bilginin doğruluğu ve gerçekliğinin teyit edilebilmesi için farklı üç kaynaktan faydalanılması gerekmektedir. Ayrıca e-posta yoluyla maillerinize gelen reklam ve bilgilendirme maillerinin gerçek sahibinden geldiğinden emin olunmadan kişisel bilgilerin paylaşılması veya virüs içerikli mail ve mesajların kontrol edilmeden açılması kötü niyetli kişilerin amacına ulaşmasında kolaylık sağlayacağı bir gerçektir.

E-posta ve kısa mesajlardaki gariplik ve olağan olmayan durumları (Ödül Kazandınız !!! vb.) şüpheli hissettiğiniz bağlantıları açmadan önce tehlikeyi önceden fark etmek ve ona göre önlem alabilmek online ortamda sanal dolandırıcılık ve kişisel bilgilerinizin çalınmasını engelleme konusunda önemlidir.

Ayrıca yaşadığımız dünyada bedava hiçbir şeye ulaşamayacağımız gibi online ortamda da hiçbir şey bedava değildir. ***Eğer online ortamda bir şey bedava ise unutulmamalıdır ki ürün sizsinizdir.*** Buna en güzel örnek Sosyal Medya Platformlarıdır.(**Facebook, İstagram vb.**)

11. 8. Sanal Dünyanın Anahtarı,“Şifreler”

Sanal Dünyadaki tüm platformlar sizleri Kullanıcı Adınız ve Oluşturduğunuz Şifreleriniz ile tanımakta ve giriş yapmanızı sağlamaktadır. Gerçek hayatta nasıl evinizi, işyerinizi veya size özel bir yeri korumak için çeşitli tedbirler alıyorsanız (Alarm sistemi, çelik kapı vb.) sanal dünyada da size ait özel bilgilerin olduğu veri havuzlarını da korumak için benzersiz ve güçlü şifreler oluşturmanız ve güncellemeniz önemlidir. Günümüzde siber suçların temelinde bireylerin veya kurumların şifre oluşturma ve güncelleme konusunda pek önemsememeli bulunmaktadır. Bilgilerinizin güven altında olabilmesi ve kötü niyetli kişiler tarafından ele geçirilmemesi için basit ve kolaylıkla tahmin edilebilecek düzeyde şifreler olmaması gerekmektedir. Aşağıda güçlü ve benzersiz şifreler için ipuçlarını bulacaksınız.

- *Şifreniz en az 8 karakter olmalıdır.*
- *Şifrenizin içinde büyük harf ve küçük harfler bulunmalıdır.*
- *Şifrenizde rakam ve özel karakterler olmalıdır.*
- *Şifrenizde kişisel bilgileriniz olmamalıdır.*
- *Rakamlarda ve harflerde sistematik ilişki olmamalıdır.*

- *Klavyede arka arkaya gelen karakterler olmamalıdır.*

Yukarıda maddeler halinde açıklamaya çalıştığımız hususlar sizlerin dijital ebeveyn olma yolunda adım atmanızı sağlarken, Bu hususları çocuklarınıza aktarabilmeniz onların online ortamda geçirdikleri zaman içerisinde dikkat etmeleri gereken konular hakkında bilinçlenmelerini, daha güvende kullanımı ve bilinçli nesiller olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Şu hiçbir zaman unutulmamalıdır ki; ‘*Çocuk Gördüğünü Uygular.*’

12.GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMI ¹³

Hayatın neredeyse her alanında evimizde, cebimizde, kafelerde, restoranlarda, AVM'lerde ve aklınıza gelebilecek her türlü ortamda interneti özgürce kullanabiliyoruz. Bu denli büyüyen ve gün geçtikçe gelişmeyi sürdüren internetin gerek sosyal gerekse iş hayatındaki olumlu katkıları yadsınamaz ancak kimi zaman da pek çok olumsuz durumla da bizi yüz yüze bırakabiliyor. İşte bu noktada olumsuz durumları yaşamamak ya da en azından minimuma indirmek adına birtakım önlemler almak gerekiyor.

¹³ <http://perremtal.meb.k12.tr>

12. 1. Kişisel Bilgileri Profesyonel ve Sınırlı Tutun

Potansiyel işveren veya müşterilerin kişisel ilişki durumunuzu veya ev adresinizi bilmesine gerek yok. Uzmanlık alanınızı, profesyonel geçmişinizi ve sizinle nasıl iletişim kuracaklarını belirtmiş olmanız yeterlidir. Şahsi bilgilerinizi tanımadığınız milyonlarca yabancı kişiye kendi ellerinizle teslim etmeyin.

12. 2. Gizlilik Ayarlarınızı Açık Tutun

Pazarlamacılar sizin hakkınızda her şeyi bilmek isterler aynı zamanda hackerler da ister tabii. Her ikisi de internet taramalarınızdan ve sosyal medya kullanımınızdan birçok şey öğrenebilir. Bunun önlemini alabilmeniz için hem web tarayıcıların hem de mobil işletim sistemlerin gizliliğinizi çevrimiçi korumak için çeşitli ayarlar bulunmaktadır. Ayrıca Facebook, Instagram ve Twitter gibi büyük sosyal medya uygulamalarının da gizlilik artırıcı ayarları mevcut. Bu ayarlar içerisinden aradıklarınıza erişebilmeniz bazen çok zor olabilir. Çünkü şirketler kişisel bilgilerinizi pazarlayıp maddi gelir elde etmek için kullanıyorlar. Dolayısıyla bu bilgileri gizli tutmakta ne kadar zorlanırsanız bu durum onların işlerine gelecektir. Burada sizin yapmanız gereken tüm bu güvenlik ayarlarını detaylı bir şekilde gözden geçirip önemli olanlar başta olmak üzere tüm güvenlik ayarlarınızın açık olduğundan emin olmalısınız.

12. 3. Gördüğünüz Her Linke Tıklamayın

Tehlikeli bir semtte yürümeyi tercih etmezsiniz değil mi? O zaman tehlikeli web sitelerinde de dolaşmamalısınız. Siber suçlular, bu tarz tehlikeli gibi gözükmeyen ancak içerisindedirçok tuzak barındıran sahte içerikleri birer yem olarak kullanırlar. Siber suçlular birçok insanın arama yaptıkları esnada buldukları kaynaklar şüpheli dahi olsa merak duygularına yenik düşeceklerini ve içeriklerin cazibelerine kapılıp gardlarını indireceklerini biliyorlar. Bu tarz dikkatsiz tıklamalar sonucunda kişisel verilerinizin açığa çıkabileceği gibi elektronik cihazlarınıza malware diye tabir edilen kötü amaçlı yazılımların yüklenmesine de sebebiyet verebilir. Dolayısıyla içinizdeki dürtülere direnerek o şüpheli gördüğünüz içeriklerdeki linklere tıklayıp hackerlere sizi hacklemeleri için fırsat tanımamalısınız.

12. 4. İnternet Bağlantınızın güvenli Olduğundan Emin Olun

Halka açık bir yerde, örneğin herkese açık bir wifi bağlantısı kullanarak çevrimiçi olduğunuzda, artık cihazınızın güvenliğinin üzerinde doğrudan kontrolünüz olmadığını bilmelisiniz. Bu sebepten dolayı siber güvenlik uzmanları birliği dış dünya ile bağlantı kurduğunuz halka açık özel ağlar ile ilgili oldukça endişeliler. Onların tavsiyesine göre eğer banka hesap numaranız gibi önemli bilgileri girecekseniz önce cihazınızın bağlandığı ağın güvenli olduğundan emin olmalısınız. Eğer güvenlik ile ilgili herhangi bir şüphemiz varsa, güvenli bir wifi ağına bağlanana kadar beklemelisiniz.

12. 5. Ne İndirdiğimize Dikkat Edin

Siber suçluların en önemli amacı, kişisel bilgilerinizi çalmaya çalışan veya bilgisayarınızı kendi kötü çıkarları için kullanmaya çalışan kötü amaçlı yazılımları indirmenizi sağlamaktır. Bu kötü amaçlı yazılımlar popüler bir oyunun içerisine saklanabileceği gibi, trafik durumunu veya hava durumunu kontrol eden uygulamanın içerisine de saklı bulunabilmektedir. Dolayısıyla şüpheli gördüğünüz veya güvenmediğiniz sitelere ait uygulamaları indirmemelisiniz.

12. 6. Güçlü Şifreleri Seçin

Şifreler, tüm internet güvenliği yapısında en büyük zayıf noktalardan biridir. Günümüzde parolalarla ilgili esas problem, insanların siber hırsızların tahmin etmeleri kolay olan şifreler kullanmalarındır. İnsanlar hatırlanması kolay olan şifreleri seçme eğiliminde olduklarından dolayı şifrelerini basit seçmektedirler. Eğer elektronik aygıtlarınızın ve internet üzerinde bulunan tüm hesaplarınızın güvenliklerini artırmak istiyorsanız siber suçluların tahmin etmesi zor olan güçlü şifreleri seçmeye özen göstermelisiniz. Güçlü bir parola belirleyebilmek için, benzersiz kelime grupları oluşturmalı ve en az 15 karakter uzunluğunda, harfleri, sayıları ve özel karakterleri barındıran şifreler kullanmalısınız.

12. 7. Güvenli Sitelerden Satın Alım Yapın

Çevrimiçi bir ürün satın aldığınızda, kredi kartı veya banka hesabı bilgilerinizi kullanmanız gerekmektedir. Dolayısıyla bu bilgileri güvenli, şifreli bağlantılar sağlayan

sitelere girmeniz hayati önem taşımaktadır. Ürün satın almadan önce kart bilgilerinizi gireceğiniz web sitelerinin https: ile başladığından emin olmalısınız. Eğer yalnızca http: ile başlıyorsa o siteden kesinlikle alışveriş yapmamalısınız. Burada sonda bulunan “S” ifadesi secure yani güvenli anlamına gelmektedir.

12. 8. Ne Yazdığınıza Dikkat Edin

İnternette bir silme anahtarı yoktur yani sizin internet üzerinde paylaştığınız tüm yorumlar, resimler ve içerikler silseniz dahi internet üzerinde sonsuza dek kalabilirler. Çevrimiçi gönderdiğiniz herhangi bir yorum veya resim Twitter’den kaldırılmış olsa dahi, başkalarının sildiğiniz içeriği kendi bilgisayarına kopyalamadığından %100 emin olamazsınız. Dolayısıyla içerik paylaşırken ailenizin, potansiyel işvereninizin ve geri kalan çevrenizin görmesini istemeyeceğiniz şeyler paylaşmamaya özen gösterin.

12. 9. Kiminle Tanıştığınıza Dikkat Edin

Çevrimiçi olarak tanıştığımız kişiler, her zaman iddia ettikleri kişiler olmayabilir. Hatta gerçek kişiler bile olmayabilirler. As InfoWorld’ün raporlarına göre, sahte sosyal medya profilleri sıradan sosyal medya kullanıcıların kullandığı bir yöntem olduğu kadar hackerler için de insanların hesaplarını çalmak amacıyla kullandıkları popüler bir yoldur. O yüzden çevrimiçi sosyal yaşamınızda, kişisel sosyal yaşamınızda olduğunuz kadar dikkatli ve mantıklı olmanızda fayda vardır.

12. 10. Virüs Koruma Programınızı Güncel Tutun

İnternet güvenlik yazılımlarınız sizi her tehdiye karşı koruyamayacaktır, ancak bu yazılımlarınızın güncel tuttuğunuz müddetçe sizi birçok malware virüslerden koruyacaklardır. Dolayısıyla, işletim sisteminizin ve kullandığınız başta güvenlik yazılımlarınız olmak üzere tüm uygulamaların güncellemelerini aksatmadan düzenli bir şekilde yapmalısınız.

Eğer yukarıda bahsettiğimiz bu 10 temel internet güvenliği kuralını aklınızda bulundurup dikkatlice internette dolaşırsanız kötü sürprizlerin çoğunu önleyeceğinize emin olabilirsiniz.

13. ETKİNLİK -TEKNOLOJİ BAĞIMLILIK TESTİ

1- Dışarıya çıkarken hangisini unuttuğunuzda kendinizi daha kötü hissedersiniz?

A

B

2- Aylık internet kotanız kaç GB? – Yeterli -Yetersiz

A

1-10 GB ARASI

B

10 GB DAN FAZLA

A

KOTAM YETERLİ

B

KOTAM YETERSİZ (AŞMA)

3- Yeni bir yere mekâna gittiğinizde hangisi sizin için daha önceliklidir

A- ORADAKİ KİŞİLER

B- WiFi ŞİFRESİ

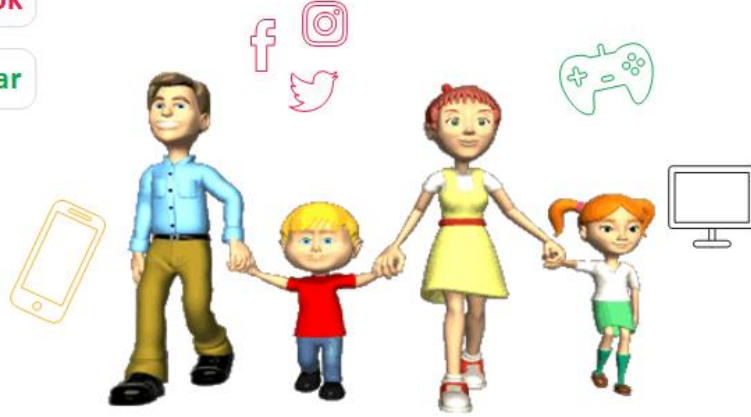
4- Kimler kendini oyun oynarken yada sosyal medyada gezinirken zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyor yada durduramıyor?

5- Arkadaşlarıyla veya ailenle geçirdiğin zamanlarda azalma var mı?

A Azalma Yok

B Azalma Var

6- İnternette herhangi bir amaçla değil, öylesine dolaşıp duruyor musun?

A Hayır

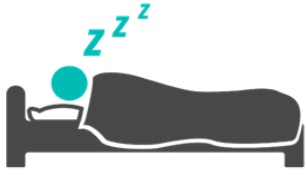
B Evet

7- Kimler Sabah kalkınca ilk işi telefona bakmak oluyor?

8- Kimler yatağa telefon/tabletle girmiyor? Yatakta telefon /tablet kullanmıyor?

A - Yatağa Ekranlı Girildiğinde Yatma Süresi

B - Yatağa Ekranlı Girildiğinde Yatma Süresi

Kimler tuvalete telefonla giriyor ?

A - WC Ekranlı Girilince

B - WC Ekranlı Girilince

9- Kimler şarjı azaldığında kendini kötü hissediyor?

A -

B -

10- Şarjı tam olunca kendini mutlu hissedenler?

A -

B -

İŞTE SONUÇ:

A

İfadeleriniz çoğunlukta

Teknoloji konusunda
gayet iyi durumdasınız.

B

İfadeleriniz çoğunlukta

İyice düşünüp taşınmanız gerekiyor.
Almanız gereken önemli kararlar olabilir.

Teknoloji Bağımlısı Olmamak İçin

Program
Yap!

Başka
Alternatifler
Oluştur!

Spor
Yap!

Zaman
sınırlaması
şart!

Yatak Odasında
Telefon
Yok!

Gerektiğinde
yardım
almasını bil!

Ailenle
geçirdiğin
Zamanı
arttır!

Dışarı
Çık!

Yemekte
Telefon
Yok!

DİJİTAL GEZİNİZDE
BİZE DE UĞRAYIN... 😊

@GirisimcilikD

@gtidernek

www.gtider.org

@gtidernek